

EDUCAR EN LA DIVERSITAT EN UNA ESCOLA INCLUSIVA

Paco Jiménez

Degà de la Facultat d'Educació i Psicologia de la UdG

RESUMEN

Educate in the diversity in an inclusive school

El tema de una educación en la diversidad en la escuela inclusiva no genera adeptos incondicionales sin provocar controversias. Se trata de una cuestión polémica porque hay una cierta conciencia social de que por un lado genera apoyos, y por otro lado, suscita incertidumbres, rechazo y manifestaciones más o menos acertadas.

Es necesario encontrar puntos de acuerdo que nos permitan continuar trabajando por una escuela inclusiva y esto nos obliga a trabajar para generar una dinámica de cambio que haga factible el derecho a la educación de todos los alumnos de la escuela.

Para que este cambio se pueda producir, la escuela deberá seguir adaptándose a una nueva realidad. Esta nueva realidad se podría generar si somos capaces de proponer una nueva formación inicial del profesorado del sistema educativo de calidad ya que no podemos perpetuar un modelo de formación que no conecte con las necesidades que genera una sociedad cambiante, dinámica e intercultural.

ABSTRACT

Educate in the diversity in an inclusive school

Educate in the diversity in an inclusive school does not generate unconditional followers without causing controversies. It is a controversial question because there is a certain social conscience that it generates supports, and on the other hand, induces some uncertainties and even rejection. It is necessary to find agreement points that allow us to continue working for an inclusive school and this forces to us to work to generate dynamics of changes that follows the right to the education of all the students in the school. Looking for this change, the school will have to continue adapting to a new reality. This new reality could be generated if we are able to propose a new quality training of teaching staff. We cannot perpetuate a formation model that does not connect with the necessities of a changing, dynamic and intercultural society.

1. INTRODUCCIÓ

L'educació en la diversitat en una escola i societat inclusives hauria de ser la base del funcionament de qualsevol societat i, a la vegada, un reflex de la realitat social i cultural.

Educate in the diversity no és solament un concepte acadèmic, escolar o educatiu, és, fonamentalment, un concepte social que hauria de desenvolupar-se, de manera natural i sense necessitat de posar en marxa mecanismes suplementaris d'afecte, de protecció i d'atenció especials. No hem d'oblidar que el concepte educació no ha de fer referència a un àmbit específic, és un concepte global i inclou tots els àmbits de relació de les persones.

Si és veritat que la finalitat de l'educació en la diversitat és viure junts, aleshores, cal que la resposta educativa de l'escola inclusiva sigui vàlida per a tot l'alumnat i en contextos normalitzats. Es tractaria de garantir els drets de tots els alumnes de manera que les regles del joc fossin vàlides per a tothom i possibilitessin una vida i un desenvolupament òptims.

Malgrat tenir un sistema educatiu únic i, suposadament, vàlid per a tothom, hem pogut observar i comprovar que les regles del joc no han estat vàlides per a uns sectors determinats de la població. La mateixa escola especial n'ha estat un exemple, tot i que evidentment s'han desenvolupat experiències positives en aquest àmbit, ja que aquesta ha primat més l'assistència i la protecció i l'empara que l'exercici d'uns drets i d'una educació. És evident que l'entorn específic no facilita ni afavoreix la lliure participació de les persones, d'acord amb els seus interessos, en la vida social, familiar, econòmica i laboral. Per altra banda, seria absurd negar l'important paper que han desenvolupat i desenvolupen les escoles d'educació especial. Si es portés a terme un treball de revisió, reforma i millora de la funció de les actuals escoles d'educació especial, és possible que es pogués aprofitar l'experiència dels seus professionals en benefici dels alumnes i dels professionals que treballen a l'escola ordinària, dels centres de recursos, dels equips d'assessorament psicopedagògic i, és

possible, també, que no fos necessari replantejar, una vegada més, el paper de l'escola d'educació especial sense possibilitat de transformació.

Quan parlem d'educar en la diversitat en l'escola inclusiva hem de ser conscients que, de vegades, s'han dut a terme experiències que no han animat a una generalització positiva dels resultats, però, també és cert que s'han dut a terme experiències positives que no han transcendit i és evident que algunes pràctiques educatives mostren que l'educació en la diversitat en una escola per a tots, també és possible.

Certament, encara s'especula molt i es concreta poc. Els discursos teòrics i les pràctiques educatives segueixen demostrant, en moltes ocasions, que existeix certa desconexió entre si i, de vegades, es pot afirmar que les actituds i les pràctiques educatives reals no demostren suficient sensibilitat ni professionalitat pel tema.

L'educació en la diversitat a l'escola inclusiva no genera adeptes incondicionals sense provocar controvèrsies. Ja fa molts anys que el tema és controvertit als centres escolars, a la universitat, a l'administració, entre el professorat, a les famílies i a la societat en general. És una qüestió polèmica perquè és al carrer, es coneix i, en certa manera, hi ha una consciència social que, per una banda, genera suports i, per una altra, suscita incerteses, rebuig i manifestacions més o menys encertades.

En moments com l'actual, en què les polítiques de benestar social estan en crisi, és necessari reflexionar sobre aquest tema per crear àmbits d'informació i diàleg i sobre tot, per convenir accions concretes en una escola oberta a la diversitat.

Un dels obstacles que dificulten la comprensió del tema, quan es parla d'educació en la diversitat, és que encara i de manera simplista i reduccionista s'identifiquen i s'estigmatitzen les persones. Es tendeix a focalitzar un aspecte definitori de la persona

i s'oblida la perspectiva més oberta i global.

Evidentment, a les darreres dècades les lleis han tendit a prioritzar el que s'ha anomenat atenció a la diversitat, però també és cert que és necessari replantejar de manera rigorosa el sentit veritable d'una educació per a tots. L'educació en la diversitat és un procés de llarga durada i s'ha d'anar supervisant, revisant i modificant en funció de la seva avaluació i aquest ha estat, potser, un dels errors de l'administració, que no ha avaluat el procés i no ha pogut modificar actuacions i comportaments.

És necessari trobar punts d'acord i de trobada que ens permetin seguir treballant per una escola inclusiva i és obligat treballar per generar una dinàmica de canvi que faci factible el dret a l'educació de tot l'alumnat de l'escola.

Per tal de que aquest canvi es produeixi, l'escola haurà de seguir adaptant-se a una nova realitat. Aquesta nova realitat es podria generar si som capaços de proposar una nova formació inicial de qualitat del professorat del sistema educatiu ja que no podem perpetuar un model de formació que no connecti amb les necessitats que genera una societat canviant, dinàmica i intercultural.

2. D'EDUCACIÓ ESPECIAL A EDUCACIÓ EN LA DIVERSITAT A L'ESCOLA INCLUSIVA: BREUS REFLEXIONS

És evident que la història de l'educació especial és també, en part, història de l'educació. Als diferents moments, significatius o no tan significatius de la història de l'educació, corresponen moments i situacions que han marcat l'inici d'una nova manera de comprendre, d'assumir i de tractar l'educació especial en sentit específic i l'educació en la diversitat de manera genèrica. Certament, l'educació especial i l'educació en general no s'han limitat a experimentar l'evolució d'un model únic i s'han recolzat en aportacions de diferents experts, però, potser no sigui ara el moment més oportú d'analitzar detalladament un passat comú per a trobar una única identitat.

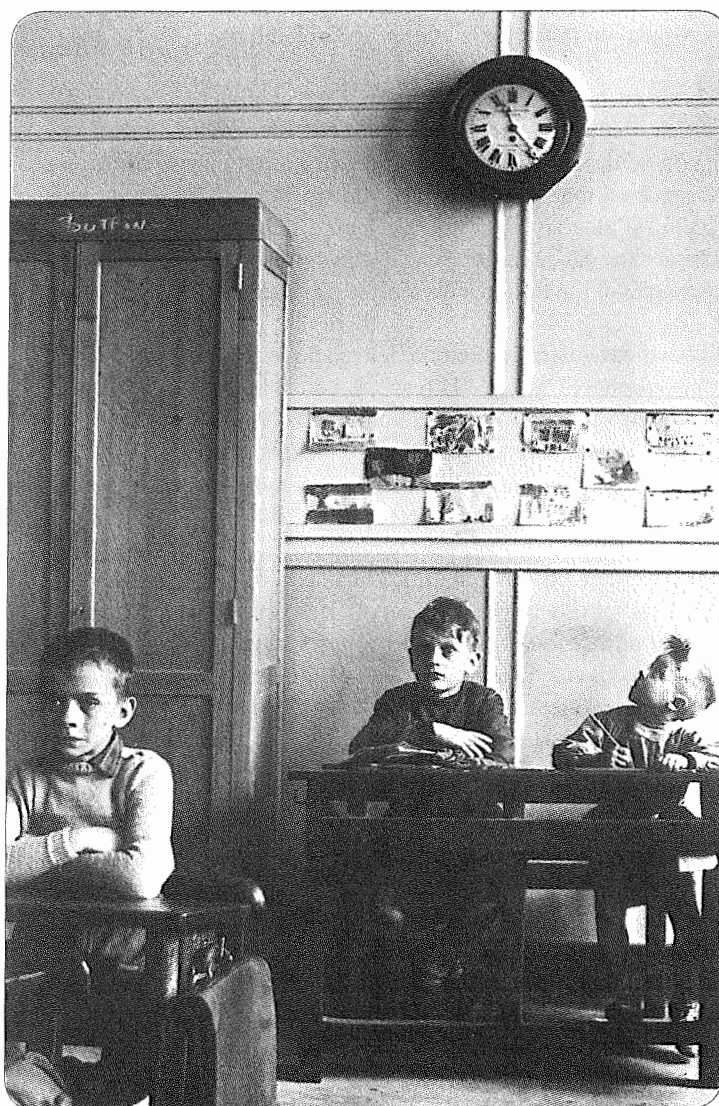
A partir de l'obligatorietat de l'ensenyament molts d'aquests experts van arribar a la conclusió de que no tots els alumnes tenien les mateixes aptituds i que alguns tenien moltes dificultats per a seguir el procés d'escolarització. Es realitzaven esforços per a obtenir una eina capaç de reconèixer els alumnes que tenien dificultats de seguir l'ensenyament normal i es construïa una escala mètrica de la intel·ligència, de manera que l'escola podia garantir els mateixos drets, a través de la creació de classes especials i de perfeccionament. A la vegada, aquests experts afirmaven que tot retard de la intel·ligència igual a dos anys d'edat cronològica, constituïa una presumpció greu de retard.

Al llarg del segle XX s'han anat produint importants canvis terminològics a l'hora de definir i de qüestionar el terme educació especial. S'ha seguit parlant d'educació especial en la seva accepció tradicional més convencional i com a recurs bàsic per a donar resposta a les necessitats educatives de tot l'alumnat de l'escola, encara que potser no hagi estat aquest el millor favor que s'hagi pogut fer a aquelles persones que, independentment de les seves característiques, tenen el dret i la necessitat de rebre educació en col·lectivitat. També és cert que, tot i existir un acord tàcit que qüestiona la validesa i urgència del terme educació especial, se segueixen desenvolupant pràctiques educatives que no contempen una veritable educació per a tots i, per altra banda, es posa en dubte el concepte d'educació per a tots en una

escola suposadament inclusiva, comprensiva i oberta a la diversitat. És evident que, al voltant del dilema educació especial o educació en general, existeix una infinitat de postures que no ajuden a trobar l'alternativa més vàlida. Per una part i amb el risc de caure en un reduccionisme, es troben aquells que plantejgen una certa relativització al voltant del terme, i per altra banda els que emfatitzen i sublimen el terme educació per a tots.

Des d'aquestes línies es pretén no banalitzar el tema, sobre tot tenint en compte que, ambdues opcions no es poden analitzar de manera superficial si es considera la càrrega conceptual que té el concepte educació per a tots. Per altra banda, és difícil tractar el tema de manera objectiva i no es pot ignorar el treball realitzat tant a l'escola d'educació especial com el que desenvolupa i pretén desenvolupar en el futur l'escola ordinària, per a intentar donar resposta a totes les situacions educatives i socials de cadascuna de les persones que integren la societat.

Per a no caure en el subjectivisme, és indispensable conèixer les pràctiques educatives i els aprenentatges que poden portar-se a terme en altres contextos educatius immediats. És important analitzar les semblances i les diferències, els encerts i els errors, els èxits i els fracassos, i adoptar l'alternativa que sigui més idònia. És evident que no s'han d'importar models de qualsevol manera sense haver considerat avantatges i inconvenients i sense haver procedit a una anàlisi rigorosa que permeti veure virtuts a imitar i defectes a corregir.

No és necessari fer una revisió històrica i exhaustiva de l'evolució de l'educació especial en les últimes dècades del segle XX i primers anys del segle XXI per a justificar el que s'ha fet, potser seria interessant assumir i recordar com, al llarg de la història, s'ha intentat donar resposta a les necessitats educatives de tot l'alumnat i s'han multiplicat els esforços en la creació de patronats, associacions i centres específics i en l'elaboració de declaracions internacionals de drets del nen, així com la creació d'escoles i s'han tingut en compte els principis de la política d'integració en les lleis generals d'educació de diferents països.

La realitat global del segle XXI hauria d'ajudar a no repetir errors anteriors i a canviar la dinàmica de resposta a les necessitats dels diferents col·lectius socials i de l'alumnat de les escoles en particular.

El que sí és evident és que, considerant les diferents fites socioculturals que s'han anat produint al llarg de la història, s'ha passat d'una situació i visió segregadora de l'escola a una visió integradora, però, fins a quin punt és així?, quina relació hi ha entre la teoria i la pràctica? Crec que, encara, és necessari seguir afegint algun que altre objectiu a l'escola perquè sigui capaç d'organitzar respostes per a tots, des del principi de la igualtat d'oportunitats.

3. REPRODUIR EL MODEL DE L'EDUCACIÓ ESPECIAL A L'ESCOLA ORDINÀRIA O QUIN ÉS EL PROBLEMA REAL?

Fa algunes dècades que es ve qüestionant el terme educació especial per a definir l'àmbit i el tipus de educació que rep l'alumnat amb necessitats educatives derivades de naturaleses molt diverses. Sense prioritzar ni descartar cap opció i considerant diferents possibilitats, és cert que en l'àmbit de l'educació especial i en l'àmbit de l'educació en la diversitat s'han vingut desenvolupant pràctiques educatives que, en certa manera, han definit unes maneres de treball molt marcades pel model conegut com a deficitari que, evidentment, entra en contradicció amb el concepte d'educació en la diversitat a l'escola inclusiva. Així, per exemple, si s'analitzen les característiques definitòries dels diferents models més utilitzats al llarg de moltes dècades, podem constatar, entre altres qüestions, com el model mèdic ha vingut fent un abordatge orgànic de les característiques de l'alumne/a, contemplant-lo des de l'òptica neurològica, fisiològica, metabòlica i genètica, fixant les àrees afectades i les zones conservades amb l'objectiu de descriure les característiques i tendint a la taxonomia i descrivint les alteracions sobre la base dels símptomes. Per altra banda, les tècniques que ha utilitzat, bàsicament, han estat les entrevistes psiquiàtriques, els qüestionaris, les escales clíniques i les bateries de tests neuropsicològics i l'objectiu que ha perseguit ha sigut la classificació normal-patològic. Si ens centrem en el model psicodinàmic, basat en la teoria psicoanalítica, aquest ha tingut com a objectiu l'estudi de l'estructura de la personalitat del nen i ha utilitzat com a tècnica metodològica l'observació directa, les tècniques projectives i la clínica, per a elaborar, amb la interpretació, construccions teòriques de la personalitat. Si considerem el model psicomètric, veurem com aquest ha explicat que la conducta està en funció de variables intrapsíquiques a les quals no pot accedir directament encara que sí de manera indirecta, a través de connexions correlacionals i s'ha plantejat com a objectiu bàsic la classificació i les tècniques utilitzades són els molt coneguts tests d'aptituds, capacitats, perfils, específics, etc. Finalment, un model molt utilitzat com pot ser el model conductual, ens ha ofert dues perspectives.

Si es considera la perspectiva més estricta, aquesta es mou sota la premissa que afirma que la conducta és funció de les seves conseqüències i que allò cognitiu és un reflex que no condiciona la conducta i hi ha dues variables, la conducta i l'ambient que intervenen de manera prioritària. La segona perspectiva, afirma que la cognició no és un reflex i que hi ha un elevat grau de correlació entre cognició i conducta. En aquest cas tenen importància variables com l'ambient, l'organisme, la conducta, i 'observació sistemàtica de la conducta (registres quantitius) el registre fisiològic i les entrevistes han estat, en síntesis, les tècniques centrals d'aquest model.

És possible que, si persistim de manera exclusiva en algunes de les tendències abans presentades, sigui difícil arribar a la globalitat de la valoració psicopedagògica de l'alumnat i és possible que apareguin dificultats a l'hora de dissenyar la intervenció posterior i els possibles efectes. Aleshores, crec que és necessari enriquir i equilibrar les valoracions psicopedagògiques amb els procediments existents i contemplar totes les dimensions que globalitzen a l'alumne des de diferents punts de vista com poden ser l'orgànic, l'emocional, l'afectiu, el grupal, el cognitiu, de capacitats, de rendiment, el social i el familiar. És evident que la rapidesa i el factor econòmic segueixen sent els determinants en el moment d'optar per un o altre procediment; en aquest sentit, és evident que cal prendre consciència de les dificultats que impliquen altres abordatges, però no hem d'oblidar que l'objectiu és el d'arribar a un coneixement suficient de l'alumnat que permeti, amb els recursos necessaris, una intervenció idònia a les necessitats educatives des de la perspectiva de poder respondre al repte professional i humà que es planteja en cada cas.

Sense deixar de considerar el contingut exposat en les línies anteriors, hem de tenir present que al llarg dels últims anys s'ha vingut utilitzant i se segueix utilitzant el terme necessitats educatives especials i es pot afirmar que aquest terme, a més, s'ha convertit en la pedra angular i en el concepte sobre el qual es construeix el nou discurs educatiu i psicopedagògic. El terme pretén sintetitzar la imprescindible reflexió teòrica que, alhora, és l'eix que configura la formació inicial que reben els professionals de l'educació i la psicopedagogia que treballen en el camp de l'educació en la diversitat.

Així, doncs, i de cara al futur, quin és problema real? En primer lloc, crec que és necessari tenir clar què significa l'educació en la diversitat a l'escola inclusiva i quina resposta ha de donar-se en contextos, suposadament normalitzats, tant formals com no formals i/o informals i ser conscients que ja tenim un bagatge cultural que ens condiciona, però que ens hauria d'ajudar a planificar i programar el repte que ens presenta la diversitat a l'escola.

La conceptualització de termes com integració educativa, atenció a la diversitat, escola oberta a la diversitat, etc, ve, fonamentalment, de la política portada a terme, des de mitjans del segle XX, en països socialment desenvolupats, tenint especial protagonisme els països escandinaus, política educativa a considerar però de difícil imitació per raons d'ordre ideològic i polític, social, econòmic. De totes maneres, la normalització educativa és, per tant, una conseqüència de la concepció i les pràctiques educatives que pretenen que qualsevol persona pugui desenvolupar-se en la societat en la qual viu. Evidentment, les pràctiques educatives no es desenvolupen totes comptant amb tot tipus de

recursos i amb la mateixa implementació, els serveis no es descentralitzen de la mateixa manera, la qual cosa no permet cap tipus d'autonomia i, de vegades, no és veritat que aquests recursos s'acostin a les persones que més els necessiten i que més ho requereixen. En aquests moments de globalització, no és fàcil que la socialització de recursos propiciï la integració de tots en la societat, de manera que sigui veritat que tota persona pugui formar part activa i ser una part integrant i activa.

L'educació, sense adjectius, és aquella que facilita el contacte i la interacció en un mitjà funcional, de manera que es puguin utilitzar els mateixos recursos de forma separada/individualitzada i utilització simultània i que es propiciï una relació activa per aconseguir els mateixos objectius. El procés hauria de culminar amb una integració social de manera espontània que dugui a un acostament i a una veritable normalització, amb bona qualitat de vida o una vida de qualitat.

Una de les característiques innovadores que justifiquen la dicotomia, els dubtes, les indecisions i la presa de partit per l'educació, en sentit genèric, és que aquesta s'ha de desenvolupar i potenciar en diferents entorns com l'escolar, el laboral i el social.

En definitiva, tenint en compte la gran quantitat de definicions al voltant del terme integració, diversitat, ha d'arribar-se a considerar que l'educació és un procés, un objectiu global, un objectiu al que cal tendir. A partir d'aquí es pretén arribar a la integració social tot i que no s'ha de concebre l'educació en la diversitat, com un problema que se centra, fonamentalment, a proporcionar recursos i a elaborar currículums individualitzats i/o personalitzats per a l'alumnat.

És evident que la reforma educativa aprovada a principis de la dècada dels anys noranta, sense ser la solució als problemes que plantejava l'atenció a la diversitat, ha generat gran quantitat de controvèrsies i discussions en l'àmbit educatiu i en l'àmbit laboral. Independentment de les reformes conjunturals, l'educació ha de seguir complint amb una funció social i educativa, fonamentalment, com és la de saber donar resposta i adaptar-se a les necessitats individuals i personals de tot l'alumnat. No és possible, per tant, seguir mantenint el concepte d'educació especial en una societat multicultural que exigeix, al seu torn, respostes interculturals i és necessari proposar una educació en funció de necessitats de l'alumnat.

4. QÜESTIONAR PER A INNOVAR EN LA FORMACIÓ DEL PROFESSIONAL DE L'EDUCACIÓ

Partint de l'anterior, no té sentit seguir mantenint l'estructura d'escola d'educació especial. L'escola d'educació especial quedaria fora d'aquest plantejament, d'aquesta lògica i seria l'escola per a tots qui complís la funció de donar respostes, com recursos, a tots els alumnes. Certament, el problema de donar resposta a les necessitats de tot l'alumnat en una escola per a tots, no és solament un tema que entusiasmi, és més aviat complex.

Tampoc es pretén donar una resposta a la carta a cadascun dels problemes, però s'ha de tendir, cada vegada més, a intentar anar en aquesta orientació i fer possible que les pràctiques educatives siguin coherents amb la diversitat cultural de l'escola. Per altra banda hauríem de fer un esforç per a no escudar-nos en excuses banals i d'aquesta manera no donar resposta a les necessitats educatives de tot l'alumnat. Evidentment, és difícil, però no im-

possible, intentar plantejar una educació que contempli i respecti les diferències. Ningú pot negar que totes les persones tenen trets característics que els diferencien i ningú pot argumentar que la dificultat de donar resposta demostra la impossibilitat o la utopia de fer-lo. S'ha de respectar el dret a tenir un ensenyament individualitzat que respecti cada procés personal. Per descomptat que en el pla teòric no presenta tanta dificultat com en la pràctica. I és veritat que el procés és molt complex, es complicat i no resulta fàcil. El que no ha de fer-se és valorar qualsevol tret diferencial de la mateixa manera.

A aquells que tenen el temor de no ser realistes ha de dir-se'ls que convé ser molt prudents a l'hora de jutjar les diferències, però no per a limitar sinó per a capacitar. Certament, existeixen determinades necessitats que suposen determinades actituds, diversos comportaments, amb processos de desenvolupament, percepcions i vivències que condicionen de diferent manera que en el cas de no tenir-les. Per tant cal pensar en les limitacions que això suposa i veure com poden desenvolupar-se en un entorn normalitzat. Però no ha de descartar-se l'intent. Cal exigir que l'entorn reaccioni i aporti respostes que eliminin barreres i proposi accessos i respecti les originalitats individuals.

Amb tot l'anterior, hem de recordar que no es pretén ignorar l'existència de les diferències i que hauríem de duplicar els esforços. En aquest sentit, per què seguir parlant de tipologies? Parlar de tipologies genera una espècie de contradicció si es parteix d'un model teòric com el que es pretén exposar al llarg d'aquestes línies.

D'una banda, definir les característiques d'una persona en funció d'una tipologia suposa més limitacions si es fa com a condició bàsica, per altra banda és necessari conèixer característiques a tenir en compte si es pensa en la diversitat de comportaments fins i tot dintre d'una mateixa tipologia.

Ha d'evitar-se utilitzar tipologies com un coneixement fonamental i utilitzar de manera rigorosa les característiques de les tipologies. Certament és necessari no creure en l'etiquetatge i l'estigmatització que això suposa. Ha de tenir-se en compte que les tipologies no han de ser contemplades des d'una única perspectiva i sí plantejar una visió més holística.

Per aquestes i per altres raons, la proposta d'una educació per a tots, propugna una manera de valorar de manera diferent les necessitats educatives de tot l'alumnat, tenint en compte les seves característiques individuals. Actualment, per exemple, les persones amb greus problemes de comunicació, d'autonomia, d'interacció social, independentment de la naturalesa de la causa, és evident que requeriran de respostes basades a facilitar l'adquisició d'una sèrie d'hàbits d'autonomia personal i social del nivell o grau que sigui. És possible trobar persones classificades que siguin capaces d'arribar a automatitzar aprenentatges centrats en aconseguir hàbits bàsics de comunicació que donin resposta a les seves necessitats de tipus primari. Requereixen respostes que li permetin adquirir determinats hàbits d'autonomia personal i social que els faciliti resoldre problemes i adaptar-se a situacions en un context conegut. És possible que puguin aprendre una mica de llenguatge oral i altres sistemes de comunicació. També, requereixen de programació que ha de tenir en compte l'adquisició d'un màxim d'autonomia personal i social, així com, tenint en compte el seu desenvolupament,

d'aprenentatge dels instruments bàsics per a l'adquisició de la lectura i l'escriptura (prèvia a l'aprenentatge) i el concepte a través de l'escriptura i utilitzar operacions transaccionals senzilles. Requereixen, doncs, una adequació dels programes escolars en funció d'un retard d'aprenentatge i, per tant, un marge més ampli de temps per a l'assoliment dels objectius de tots els cicles de l'educació primària. L'educació de totes les persones s'ha de plantejar una sèrie d'objectius, però un d'ells, el primordial, ha de plantejar aconseguir el màxim d'autonomia possible de la persona.

Si es persisteix en l'educació per dèficit, en entorns restringits, no es facilita un accés a entorns normalitzats i no la hi habitua a conèixer les seves possibilitats i les responsabilitats a desenvolupar.

Per poder fer realitat els continguts que es proposen al llarg d'aquestes línies, és necessari replantejar la formació dels professionals de l'educació. Actualment, es creu que, un dels aspectes més importants del sistema educatiu és formar professionals de l'educació que siguin capaços de donar resposta a les necessitats de tots els alumnes de l'escola. És necessari oferir una formació de base per a tots els professionals i aprofitar el marc de la formació continua per a generar àmbits de formació específica per abordar qüestions que no és possible tractar i analitzar en un marc genèric. En conseqüència, és necessari plantejar i resoldre una sèrie d'interrogants com, per exemple, quins formadors tenim a la formació inicial?, quins formadors volem, generalistes, especialistes?, han tingut ocasió els formadors d'experimentar i estructurar el saber per transmetre'?, quina actitud tenen els formadors davant el currículum?, fins a quin punt des d'una formació específica es poden fer aportacions a la formació general?, la formació inicial ha de donar resposta a totes les especificitats?, a l'hora de donar una resposta al problema, quina institució està al dia?, qui controla que la institució formadora estigui al dia?, com s'analitzen els sistemes de formació i com s'avaluen?, com resoldre l'allunyament entre la institució formadora i l'escola?, es donen respostes formals a qui vol formar-se?

Fa molt anys, massa, que es parla d'aquest tema i és veritat que la pràctica docent i la formació permanent han ajudat els mestres i professors de secundària des de fa molts anys i també és cert que la formació inicial no ha sabut donar resposta, en un % molt elevat, a les necessitats del sistema educatiu. És necessari, doncs, fer un exercici d'autocrítica, i concloure que és necessari actualitzar, renovar i adaptar (la formació inicial) a les necessitats dels centres. Tots estem d'acord que l'escola inclusiva, la societat inclusiva, intenta no seleccionar de manera prematura els alumnes i sí, en canvi, facilitar des de del punt de vista educatiu i social la igualtat d'oportunitats, entenent l'educació a l'escola en el seu concepte més ampli de capacitat, de sexe, ètnia, cultura, origen social. Aquesta inclusió és la que, entre altres coses, hauria d'obligar a replantejar la formació dels professionals de l'educació.

El dilema no és nou, tampoc som els primers en detectar-ho, però sí que urgeix plantejar estratègies conjuntes per intentar trobar-hi solucions. El sistema educatiu actual té la creença que qualsevol mestre d'aula ha d'estar preparat per poder afrontar i donar respostes a les necessitats educatives de tots els alumnes de l'escola i això precisament, no deixa de ser una intuïció del

que hauria de ser i no és.

Es fa absolutament necessari plantejar el tema de la formació del professorat i l'atenció a la diversitat des d'una perspectiva de canvi. És necessari treballar en el disseny de nous projectes de formació inicial, però, a la vegada, també la formació mereix especial atenció i nous plantejaments.

Sabem que les principals dimensions que han de formar part d'aquests nous dissenys de formació, han de considerar-se de manera imprescindible, per una banda, el treball de les actituds i per una altra la participació de forma habitual en equips de treball de diferents característiques i amb diferents finalitats.

Correspondència amb l'autor: Paco Jiménez, E-mail: mailto:paco.jimenez@udg.es

